

Sygn. akt III U 469/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lipca 2014 r.

<i>Sąd Okręgowy</i>	<i>w Ostrołęce</i>	<i>Wydział III</i>
<i>Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych</i>		

w składzie:

Przewodnicząca: SSR del. do SO Monika Obrębska

Protokolant: sekretarz sądowy Ewelina Asztemborska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 lipca 2014 r. w O.

sprawy z odwołania E. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania E. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w P.

z dnia 15 kwietnia 2014 r. **znak** (...)

orzeka:

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje E. C. prawo do emerytury począwszy od dnia 26.03.2014r.,
2. stwierdza brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,
3. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. na rzecz E. C. kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

UZASADNIENIE

W dniu 26.03.2014r. E. C. złożyła w Oddziale ZUS w P. Inspektorat w O., wniosek o ustalenie uprawnień do emerytury z uwzględnieniem pracy w szczególnych warunkach.

Po rozpoznaniu tego wniosku decyzją z dnia 15.04.2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. odmówił E. C. prawa do tego świadczenia uznając, iż nie legitymuje się ona na dzień 1.01.1999r. wymaganym 20 - letnim ogólnym stażem pracy.

E. C. decyzję powyższą zaskarżyła, wnosząc od niej odwołanie. W uzasadnieniu odwołania podniosła, że nieuzasadniona jest odmowa zaliczenia jej do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż pomimo uczęszczania do szkoły, codziennie wykonywała prace w gospodarstwie rolnym.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że E. C. nie spełnia warunków do przyznania emerytury, o których mowa w art. 84 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, gdyż nie legitymuje się wymaganym 20 letnim ogólnym stażem pracy. ZUS nie uwzględnił bowiem odwołującej do stażu pracy okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 01.09.1974r. do 26.03.1975r. ponieważ nie ukończyła 16 lat oraz okresu od 27.03.1975r. do 13.07.1980r. i od 28.12.1980r. do 15.02.1981r., ponieważ w tym okresie odwołująca uczęszczała do szkoły zawodowej oraz technikum w R., a odległość między gospodarstwem rolnym rodziców położonym w miejscowości P. a szkołą wynosiła około 55 km. Powyższe, zdaniem organu rentowego wskazuje, że praca w gospodarstwie rolnym nie była stała i wykonywana w wymiarze czasu pracy pozwalającym na uwzględnienie go do okresu zatrudnienia.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił i zważył, co następuje:

Odwołania E. C. jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że podstawą do ubiegania się przez odwołującą o prawo do emerytury jest art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), gdyż urodziła się ona 26.03.1959r. Zgodnie z tymi przepisami prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonej urodzonej po 01.01.1949r., jeżeli:

- osiągnęła wiek emerytalny wynoszący 55 lat,
- nie przystąpiła do otwartego funduszu emerytalnego lub złożyła wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w OFE, za pośrednictwem Zakładu na dochody budżetu państwa,
- w dniu 01.01.1999r. udowodniła 20-letni okres składkowy i nieskładkowy, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również, traktując je jako okresy składkowe – przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7 ustawy są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W przedmiotowej sprawie spór pomiędzy stronami ograniczał się do rozstrzygnięcia czy odwołująca legitymuje się do dnia 31.12.1998r. wymaganym 20 letnim ogólnym stażem pracy. ZUS na podstawie przedłożonych dokumentów uznał bowiem odwołującą staż pracy w wymiarze 18 lat i 4 miesięcy. Spełnienie pozostałych przesłanek warunkujących przyznanie odwołującej prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym nie było przez ZUS kwestionowane.

Kwestia pracy w gospodarstwie rolnym była wielokrotnie przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. W judykaturze wykształcił się pogląd, iż o uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno – rentowych okresów pracy w gospodarstwie rolnym sprzed 1 stycznia 1983 przesądza wystąpienie dwóch okoliczności tj. wykonywanie czynności rolniczych powinno odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w definicji legalnej „domownika” z art. 6 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników tj. osoby bliskiej domownikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie tego gospodarstwa albo w bliskim sąsiedztwie oraz stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana stosunkiem pracy oraz czynności te muszą być wykonywane w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu

pracy , tj. minimum 4 godziny dziennie (vide np. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 1997 r., II UKN 96/96, OSNAOiUS 1997, nr 23, poz. 473).

Na powyższe okoliczności Sąd przesłuchał świadków oraz odwołującą w charakterze strony, przeprowadził też dowód z szeregu dokumentów.

Z zeznań świadków Z. K. i S. T. oraz odwołującej przesłuchanej w charakterze strony wynika, że E. C. od urodzenia zamieszkiwała we wsi P. wraz z rodzicami S. i K. M., którzy prowadzili tam niewielkie gospodarstwo rolne o pow. ponad 3 ha. E. C. na gospodarstwie rodziców pracowała od najmłodszych lat. Po ukończeniu przez E. C. 16 lat na stałe w tym gospodarstwie pracowała jedynie ona i jej ojciec, gdyż matka była chora na zapalenie stawów, a bracia podjęli pracę zawodową poza gospodarstwem. Po ukończeniu szkoły podstawowej E. C. zaczęła naukę w zasadniczej szkole zawodowej, a następnie w technikum w R., oddalonym o około 55 km. Z zeznań odwołującej i świadków wynika że odwołująca w gospodarstwie pracowała przez cały rok. W okresie jesienno - zimowym pracowała 4-6 godzin dziennie. Zajmowała się obrządkiem, pracowała przy zbiorze buraków, przy wykopkach ziemniaków, rano dawała jedzenie zwierzętom, które przygotowywała poprzedniego dnia wieczorem. W gospodarstwie było wówczas kilka krów, świń i drób. W okresie letnim pracowała kilkanaście godzin dziennie. Całe wakacje poświęcała na pracę w gospodarstwie. Pracowała przy żniwach, wiązała snopki, wyrzucała obornik. Gospodarstwo nie było zmechanizowane, więc większość prac trzeba było wykonać ręcznie. Z zeznań odwołującej i świadków wynika, że udział odwołującej w pracach w gospodarstwie rolnym rodziców musiał być tym większy, gdyż jej ojciec dorabiał pracując zawodowo na kolei.

Sąd zasadniczo dał wiarę zeznaniom świadków i odwołującej, nie znajdując podstaw by kwestionować ich szczerłość i zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy. Przesłuchani świadkowie to osoby obce dla odwołującej, nie mające żadnego interesu w składaniu zeznań niezgodnych z prawdą. Ich zeznania wzajemnie się uzupełniają, tworząc logiczną całość. Świadkowie byli bliskimi sąsiadami odwołującej w spornym okresie, stąd posiadali wiedzę na temat pracy odwołującej w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16 roku życia. Za mało wiarygodne Sąd uznał zeznania odwołującej i świadków jedynie w części, w której odnosiły się one do udziału odwołującej w pracach w gospodarstwie rolnym rodziców w czasie kiedy uczęszczała ona do szkoły w R., oddalonym o 55 km. od miejsca zamieszkania, jak też w okresie kiedy pracowała ona zawodowo poza gospodarstwem. W ocenie Sąd mało prawdopodobnym wydaje się, by w trakcie roku szkolnego, kiedy E. C. codziennie dojeżdżała do szkoły oddalonej o 55km. jej udział w pracach w gospodarstwie rolnym wynosił min. 1/2 etatu tj. cztery godzinny dziennie. Podobnie udział odwołującej w pracach w gospodarstwie rodziców w okresie, kiedy pracowała zawodowo i dojeżdżała codziennie do pracy nie wynosił z pewnością 4 godzin dziennie. W pozostałym zakresie Sąd uznał zeznania odwołującej i świadków za szczerze i przekonujące. Niewątpliwie w okresie wakacji szkolnych tj. w lipcu i sierpniu, kiedy ma miejsce największa intensyfikacja prac w gospodarstwie rolnym, odwołująca dużo więcej niż 4 godziny dziennie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców. Podobnie w okresach po ukończeniu szkoły, kiedy nie pracowała zawodowo jej udział w pracach w gospodarstwie był istotny i przekraczał z pewnością 4 godziny dziennie, tym bardziej, że ojciec odwołującej dorabiał poza gospodarstwem, a choroba matki uniemożliwiała jej wykonywanie prac w gospodarstwie.

Zeznania świadków korespondują też z dowodami z dokumentów. Z zaświadczenia z Urzędu Gminy Ś.z dnia 02.01.2014r. wynika, że E. C. w okresie od 15.02.1960r. do 14.10.1989r. była zameldowana w (...), gm. Ś.(vide k. 12 akt rentowych). Z zaświadczenia Starosty (...), z 06.09.2013r. wynika, że S. M. po śmierci ojca w roku 1940r. objął w posiadanie nieruchomość rolną o pow. 1,64 ha, położoną we wsi P.. Następnie na podstawie nieformalnej umowy nabył nieruchomość rolną o pow. 1,59 ha, również położoną we wsi P.. Na w/w nieruchomości o łącznej powierzchni 3,23 ha małżonkowie S. i K. M. otrzymali akt własności Ziemi nr (...) z dnia 20.08.1974r. (k. 10 akt rentowych).

Reasumując powyższe Sąd doszedł do przekonania, że przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że do wymaganego do dnia 31.12.1998r. ogólnego stażu pracy należy przede wszystkim zaliczyć E. C. okresy pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 05.06.1979r. do 13.07.1980r. i od 28.12.1980r. do 15.02.1981r. tj. okresy, w których odwołująca nie uczyła się i nie pracowała zawodowo. Łącznie jest to okres 1 roku, 2 miesięcy i 29 dni. W aktach rentowych znajduje się świadectwo dojrzałości datowane na 04.06.1979r., potwierdzające ukończenie przez E. C. (z domu M.) Technikum Terenów Z. w R. i zdanie egzaminu dojrzałości (vide k. 16 i 17 akt rentowych). Z dokumentów z

akt rentowych wynika ponadto, że w okresie od 14.07.1980r. do 27.12.1980r. E. C. była zatrudniona w Z. P. w W. a od 16.02.1981r. podjęła pracę w (...). W przekonaniu Sądu mało prawdopodobnym jest, by w okresach kiedy odwołująca pracowała zawodowo poza miejscem stałego zamieszkania, na pracę w gospodarstwie rolnym poświęcała co najmniej 4 godziny dziennie. Stąd Sąd uznał, że jedynie w okresach przerw w pracy zawodowej odwołująca świadczyła pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy. Sąd podzielił też argumentację odwołującej, odnoszącą się do zasadności zaliczenia przy ustalaniu prawa do emerytury okresów pracy w gospodarstwie rolnym przypadających w czasie wakacji szkolnych. W kwestii tej wypowiedział się zarówno Sąd Najwyższy, jak też Sądy Apelacyjne. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19.12.2000r., wydanym w sprawie II UKN 1555/00, OSNAP 2002/16/394, stwierdził, że przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, świadczonej przed dniem 01.01.1983r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, także w czasie wakacji szkolnych. Taki sam pogląd wyraził Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 31.08.2006r., w sprawie AUa 397/06, LEX nr 253467, OSA 2008/6/16. Powyższe poglądy, Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie w pełni podziela i aprobuje. Odnosząc powyższe do realiów przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że przeprowadzone w przedmiotowej sprawie dowody nie pozostawiają wątpliwości, że E. C. w okresie wakacji przypadających w okresie nauki w szkole w R., niewątpliwie świadczyła pracę w gospodarstwie rolnym rodziców w wymiarze znacznie przekraczającym połowę pełnego etatu. Stąd do stażu pracy należy zaliczyć jej miesiące lipiec i sierpień w latach 1975, 1976, 1977 i 1978 tj. łącznie 8 miesięcy. Po dołączeniu okresów pracy w wakacje, po ukończeniu 16 roku życia tj. po 26.03.1975r. w czasie trwania nauki tj. 8 miesięcy z okresami pracy w gospodarstwie po ukończeniu szkoły, kiedy nie pracowała zawodowo tj. 1 roku, 2 miesięcy i 29 dni daje to łącznie okres 1 roku, 10 miesięcy i 29 dni. Po dołączeniu tego okresu do okresu uznanego przez ZUS w rozmiarze 18 lat i 4 miesięcy, daje to łącznie okres 20 lat, 2 miesięcy i 29 dni. Powyższe prowadzi do przyjęcia, że odwołująca udokumentowała wymagane przepisami 20 lat stażu pracy.

E. C. spełniła też wszystkie pozostałe przesłanki warunkujące nabycie uprawnień do wcześniejszej emerytury. Ukończyła 55 lat z dniem (...) nie przystąpiła do OFE oraz legitymuje się wymaganym min. 15 letnim okresem pracy w szczególnych warunkach (vide: dokumenty z akt emerytalnych i świadectwo pracy k. 18 i 19).

Biorąc pod uwagę powyższe Sąd w oparciu o art. 477¹⁴§2 kpc zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 15.04.2014r. i przyznał E. C. prawo do emerytury począwszy od dnia (...) tj. od dnia kiedy odwołująca ukończyła 55 lat. Tego bowiem dnia została spełniona ostatnia przesłanka wymagana do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Sąd był zobowiązany, przyznając odwołującemu prawo do emerytury, do zamieszczenia z urzędu w sentencji wyroku rozstrzygnięcia w przedmiocie odpowiedzialności organu rentowego odnośnie do nieustalenia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji tj. zarówno przyznającego prawo do świadczenia, jak też jego brak (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.04.2010 roku, II UK 330/09, LEX 604220). W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie brak było podstaw do obciążenia organu rentowego odpowiedzialnością za nieustalenie wszystkich okoliczności niezbędnych do wydania decyzji o przyznaniu odwołującemu prawa do wcześniejszej emerytury. ZUS nie dysponował bowiem niezbędnymi i wystarczającymi dowodami pozwalającymi na zaliczenie pracy odwołującej w gospodarstwie rolnym rodziców do stażu pracy. Dopiero na etapie postępowania sądowego po przeprowadzeniu stosownego postępowania dowodowego odwołująca w sposób niewątpliwy wykazała, że zgromadziła wymagany ustawą 20 letni okres składkowy i nieskładkowy. Z tych względów orzeczono jak w pkt. 2 wyroku.

O kosztach zastępstwa prawnego Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. § 12 ust.2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.